TAITEEN PERUSOPETUSLIITTO TPO

Sivistys- ja tiedejaostolle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019
Viite: HE 123/2018 vp, lausuntopyyntö 5.10.2018

Taiteen perusopetusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Taiteen perusopetus - muutakin kuin harrastus
Taiteen perusopetus on osa Suomen koulutusjärjestelmää, ja luo mahdollisuuden lasten ja nuorten taitojen kehittymiselle ja pitkäjänteiselle harrastamiselle. Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) määrittelee ensimmäisessä pykälässään, että taiteen perusopetuksen tarkoituksena on antaa oppilaalle valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Lisäksi todetaan, että taiteen perusopetuksen yhteydessä voidaan järjestää myös muuta taiteen edistämiseen liittyvää toimintaa, jolla lain perusteluiden mukaan tarkoitetaan esimerkiksi konserttien, näyttelyiden ja esitysten järjestämistä, kullekin taiteenalalle tunnusomaiseen tapaan.

Lakisääteisten tehtäviensä lisäksi taiteen perusopetusoppilaitokset järjestävä muun muassa tapahtumia, matalan kynnyksen kursseja ja osallistuvat koulun kerhotoiminnan ja erilaisen muun harrastustoiminnan järjestämiseen.

Kärkihanke päättyy - taiteen perusopetus jatkuu
Kulttuurin kärkihankkeen tavoitteena on lisätä maantieteellisesti epätasaisesti jakautuneen taiteen perusopetuksen saatavuutta. Taiteen perusopetusoppilaitokset ovat olleet vahvasti mukana kärkihankkeen toteutuksessa. Samanaikaisesti kun pilottirahoituksen avulla on etsitty uusia keinoja tuoda taiteen perusopetus lähemmäs lapsia ja nuoria, sen järjestämiseen osoitettua tuntiperusteista valtionosuutta esitetään leikattavaksi. Tilanne on ristiriitainen. Taiteen perusopetuksen saatavuutta halutaan lisätä, mutta rahoitusta leikataan.

Erilaiset kokeilut ovat usein lyhytaikaisia, ja tarjoavat lapsille ja nuorille hyvän väylän tutustua erilaisiin harrastusmahdollisuuksiin. Taiteen perusopetuslaissa säädettyä varsinaista tehtävää, eli taiteen perusopetuksen järjestämistä ei kuitenkaan voi toteuttaa kokeiluna. Laatua ei voi turvata, eikä opetussuunnitelmaa toteuttaa osissa. Laki edellyttää pitkäjänteistä toimintaa, taiteen perusopetusta ei voida tarjota erillisrahoitettuna hanketoimintana.

Taiteen perusopetuksen järjestäjien liikkumavara toiminnan järjestämiseksi on rajoitetumpi kuin useimpien harrastustoimintaa tarjoavien organisaatioiden. Taiteen perusopetuksen antajia ohjaavat laki taiteen perusopetuksesta, Opetushallituksen päättämät opetussuunnitelman perusteet sekä henkilöstölle asetetut pätevyysvaatimukset. Nämä elementit ovat järjestelmän vahvuus ja takaavat korkean laadun, mutta aiheuttavat myös kustannuksia.

Valtio lisää vaatimuksia - ja vähentää resursseja
Valtion vuoden 2019 talousarvioesityksessä suunnitellut leikkaukset kohdentuvat mahdollisuuksiin toteuttaa taiteen perusopetusoppilaitosten ydintehtävää, eli taiteen perusopetuksen tarjoamista.

Opetushallitus päätti taiteen perusopetuksen uusista opetussuunnitelman perusteista viime vuonna, ja oppilaitoksissa on tämän jälkeen käytetty resursseja uusien opetussuunnitelmien laatimiseksi ja toiminnan kehittämiseksi. Uudet opetussuunnitelmaperusteet toivat mukanaan myös uusia tavoitteita, kuten teknologian aiempaa laajemman käytön. Kulut siis kasvavat, mutta resursseja leikataan.

Indeksikorotusten jäädyttäminen ja kilpailukykysopimuksen vaikutukset ulottuvat myös taiteen perusopetusoppilaitoksiin. Kustannuksiin perustuvassa rahoitusjärjestelmässä valtion määräämät säästöt vaikuttavat ilmoitettuihin kustannuksiin ja heikentävät sitä kautta oppilaitosten asemaa valtionosuuden laskennassa. Jos kustannuksia joudutaan kattamaan nykyistä enemmän oppilasmaksuilla, kärsii toiminnan saavutettavuus.

Taiteen perusopetusta järjestetään myös vapaan sivistystyön puitteissa kansalais- ja työväenopistoissa. Kansalaisopistojen opetustuntikohtaisen valtionosuuden yksikköhinta on noussut samanaikaisesti, kun taiteen perusopetuksen valtionosuuden yksikköhinta on laskenut. Vuoden 2019 budjettiesitys kasvattaa erotusta entisestään. Vuonna 2017 opetustuntikohtaisen hinnan erotus oli kansalaisopistojen hyväksi 5,99 euroa, mutta vuodelle 2019 erotus on kasvamassa jo 7,83 euroon.

Taiteen perusopetusoppilaitosten kustannusrakenteeseen vaikuttavat sekä pitkä lukuvuosi, 38 viikkoa, että päätoimisten opettajien korkea koulutustaso. Kokeneet päätoimiset opettajat takaavat opetuksen korkean laadun, mutta palkkakustannukset voivat nousta jopa 40 % korkeammiksi sivutoimiseen tuntiopetukseen verrattuna. Esitetty valtion rahoituksen lasku vaikeuttaa väistämättä lasten ja nuorten laadukkaan ja tavoitteellisen opetuksen ja harrastamisen eteen tehtävää työtä. Taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden yksikköhinta tulisi nostaa kansalaisopistoja vastaavalle tasolle.

Valtion vuoden 2019 talousarvion kanssa yhtäaikaisesti käsittelyssä on hallituksen esitys laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta (HE 126/2018 vp). Esityksessä taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden indeksikorotusten jäädytys esitetään muutettavaksi pysyväksi. Esityksellä on toteutuessaan mittavia kielteisiä vaikutuksia taiteen perusopetuksen järjestämiseen.

16.10.2018

Paula Jordan
puheenjohtaja,
Taiteen perusopetusliitto

Viivi Seirala
toiminnanjohtaja,
Taiteen perusopetusliitto

Taiteen perusopetusliitto on kattojärjestö kuudelle taiteen perusopetuksen järjestölle, jotka edustavat musiikin, tanssin, teatterin, sirkuksen, arkkitehtuurin, kuvataiteen, mediataiteiden, sanataiteen ja käsityön taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia.